

щось винаходити, оскільки можна перейняти західний досвід і впровадити вже відпрацьовані технології у себе.

1. Результати розвитку ринків небанківських фінансових послуг України за I півріччя 2008 року // Офіційний сайт Державної комісії з регулювання ринку фінансових послуг України. – Режим доступу до звіту: http://www.dfp.gov.ua/fileadmin/downloads/Zwit_1_pivrichja_2008.pdf 2. Александрова С. Н. Общие характеристики продуктов Bancassurance компании // Сотрудничество банков и страховых компаний: Материалы Конференции (Москва, 2006). – Режим доступу до статті: <http://www.raexpert.ru/conference/2006/sotrudnichestvo/stenogramma/alex>

androva. 3. AkiraYasuoka. Prospects for Bancassurance: Trends towards Integration of Banking Services and Insurance Sales// NRI Papers, 2005, № 85. – 14 p. 4. Гринева Т. Bancassurance в Европе, США и России: сходства и различия // Атлас страхования, 2007, № 5. – Режим доступу до журн.: <http://www.ininfo.ru/mag/2007/2007-05/2007-05-002.html>. 5. Загребной В.Н. Проблемы и перспективы развития инновационных моделей сотрудничества банка и страховой компании // Материалы III Украинского банковского форума института Адама Смита (Киев, 2008). – Режим доступу до статті: http://bbs.com.ua/useful_information/index.php?id=46&sid=1165.

Надійшла до редколегії: 17.12.2008

Ю.М. Коваленко, канд. екон. наук, доц.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗМІЩЕННЯ СТРАХОВИХ РЕЗЕРВІВ В УКРАЇНІ

У статті розглянуто принципи розміщення страхових резервів: безпечність, ліквідність, прибутковість, диверсифікованість. Проаналізовано вітчизняні правила розміщення страхових резервів. Доведено, що страхові компанії не мають достатньо інструментів, прийнятних для інвестування їх коштів. Введено ще один принцип розміщення страхових резервів – принцип контролю за інвестиціями.

The article deals with the principles of the insurance reserves distribution: safety, liquidity, profitability and diversification. The domestic rules of the insurance reserves distribution are analyzed. It is proved that the insurance companies do not have enough tools for investment of their funds. Another principle of insurance reserves distribution is introduced – the principle of control on the investments.

Інвестиційна діяльність страхових компаній, джерелом якої є тимчасово вільні залучені кошти, досить жорстко регулюється державою. Це пояснюється не тільки природою інвестованих коштів страхових організацій, а й відсутністю у фактичних власників цих грошових коштів (страхувальників), об'єктивної можливості контролювати наскільки ефективно страховик розпоряджається наданими йому коштами.

Оскільки основним джерелом інвестицій страхової компанії є страхові резерви, держава встановлює певні обмеження на форми і умови розміщення цих коштів. При цьому спостерігається постійне зростання фінансового потенціалу страховиків, що зумовлює необхідність державного регулювання їх інвестиційної діяльності. Форми і методи цього регулювання, як правило, відображують національні особливості страхового та інвестиційного ринку.

Загалом, проблеми розміщення страхових резервів багатогранні й актуальні. Механізмам інвестування та участі у ньому страхових компаній присвячені роботи таких відомих вчених: З.Боді, Є.Жукова, А.Маркуса, А.Кейна, Д.Кідуелла, Б.Койлі, Р.Колба, Г.Насирової, Р.Родрігеса, Ф.Фабоцці. Серед українських науковців, роботи яких присвячені дослідженню даних проблем, варто виділити В.Базилевича, О.Барановського, Н.Внукову, О.Гаманкову, В.Корнєєва, С.Осадця, А.Пересаду, В.Шелудько.

Зважаючи на значний світовий прогрес у розробці новітніх фінансових інструментів, методів інвестування коштів і державного регулювання, ряд питань, пов'язаних з діяльністю страхових компаній на фінансовому ринку України, є недостатньо вивченими вітчизняними фахівцями і потребує подальших досліджень у частині теоретико-методологічних засад і практики функціонування страховиків у процесі розміщення страхових резервів. Вказане свідчить про необхід-

ність вивчення принципів розміщення цих резервів, а також впливу держави на ці процеси з метою повноцінної інтеграції страхового сектора України в міжнародний ринок капіталу, що й зумовлює актуальність даної статті.

Згідно ст.31 Закону України "Про страхування" [1], для забезпечення ефективною інвестиційною діяльністю коштів страхових резервів повинні розміщуватися з урахуванням безпечності, ліквідності, прибутковості, диверсифікованості.

Безпечність, як принцип розміщення страхових резервів, означає, що страхова компанія несе інвестиційний ризик – ризик втрати вкладеного капіталу та очікуваного доходу –, тому вона повинна проводити достатньо зважену інвестиційну політику, яка б забезпечувала збереження та приріст страхових резервів. З точки зору страховика авантюризм є інвестування коштів у дуже дохідні активи, оскільки в такому разі під ризик підпадає не стільки дохід від інвестицій, скільки можливість повернення вкладеного капіталу [2, с.617].

Ліквідність – це принцип, згідно з яким загальна структура вкладень страховика повинна бути такою, щоб у будь-який час він мав у наявності суму коштів, яка б забезпечувала виплату страхувальникам страхових сум у межах встановлених строків. Так, наприклад, кошти, отримані за договорами ризикового страхування, бажано інвестувати переважно у високоліквідні і короткострокові активи. Визначаючи ліквідність інвестицій, слід звернути увагу на два важливі чинники – ринкову ціну і надійність, які враховуються у разі екстренного продажу активів компанії, і при цьому ціна реалізації інвестицій має бути не нижчою за їх балансову вартість.

Таблиця 1. Оформлення тесту раннього попередження для показника ліквідності активів [3]

Вид показника	Розраховане значення показника	Оціночна шкала	Коефіцієнт	Фактична оцінка
Показник ліквідності активів (ПЛА) для страховиків життя		1. 95 ≤ ПЛА 2. 80 ≤ ПЛА <95 3. 65 ≤ ПЛА <80 4. ПЛА <65	0,10	
Показник ліквідності активів (ПЛА) для страховиків не життя		1. 60 ≤ ПЛА 2. 50 ≤ ПДІ <60 3. 40 ≤ ПДІ <50 4. ПДІ <40	0,125	

Згідно Рекомендацій щодо аналізу діяльності страховиків, затверджених Розпорядженням Держфінпослуг від 17.03.05 №3755 [3], показник ліквідності активів розраховується як відношення високоліквідних активів (грошових коштів та їх еквівалентів) до зобов'язань. Фактично цей показник визначається шляхом порівняння його розрахованого значення з відповідною шкалою значень (враховуючи, якими видами страхування (життя/не життя) займається страховик. Результати тестів раннього попередження, про які йшлося вище, для страховиків з різних видів страхування щодо показника ліквідності активів наведено в табл. 1.

Прибутковість інвестицій для страховиків не є першочерговим принципом, але при розміщенні страхових резервів з урахуванням ситуації на фінансовому ринку вони повинні приносити достатньо високий прибуток. Інвестиційний дохід в страховій діяльності відіграє особливу роль – за наявності збитку за страховими операціями він забезпечує виконання зобов'язань страховика

за договорами, що передбачається при розробці портфельної стратегії.

Показник дохідності інвестицій (ПДІ) розраховується за наступною формулою:

$$ПДІ = \frac{ПФД}{(\sum \Phi_{п.р.} - \sum \Phi_{к.р.}) : 2},$$

де ПФД – прибуток від фінансової діяльності;

$\sum \Phi_{п.р.} - \sum \Phi_{к.р.}$ – сума фінансових інвестицій на початок і кінець року відповідно. Сума фінансових інвестицій включає довгострокові фінансові інвестиції, які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств, інші довгострокові фінансові інвестиції, а також поточні фінансові інвестиції.

Результати тесту для страховиків з різних видів страхування щодо показника дохідності інвестицій наведено в табл. 2.

Таблиця 2. Оформлення тесту раннього попередження для показника дохідності інвестицій [3]

Вид показника	Розраховане значення показника	Оціночна шкала	Коефіцієнт	Фактична оцінка
Показник дохідності інвестицій (ПДІ) для страховиків життя		1. $10 \leq ПДІ$ 2. $5 \leq ПДІ < 10$ 3. $0 \leq ПДІ < 5$ 4. $ПДІ < 0$	0,04	
Показник дохідності інвестицій (ПДІ) для страховиків не життя		1. $10 \leq ПДІ$ 2. $5 \leq ПДІ < 10$ 3. $0 \leq ПДІ < 5$ 4. $ПДІ < 0$	0,075	

Диверсифікованість – показник рівномірного розподілу інвестиційних ризиків за різними видами вкладень – підвищує стійкість інвестиційного портфеля. Диверсифікованість дозволяє уникнути переваг будь-якого виду вкладень над іншим, тим більше вкладень коштів на рахунок одного дебітора.

Розміщення страхових резервів здійснюється в дозволені активи відповідно до норм розміщення цих резервів і переслідує три мети:

1) розміщення резервів страховиками має співпадати в часі та просторі з їх зобов'язаннями, тобто розміщення, які здійснюють страховики, повинні відповідати вимогам страхового захисту, ліквідності й дохідності, вкладатися на строк, що співпадає з часом дії взятих зобов'язань;

2) інвестиції повинні бути обмежені сферою національної економіки. З одного боку, так нівелюється ризик, пов'язаний з обмінними курсами, а з іншого – довгострокові інвестиції сприяють задоволенню потреб національної економіки у капітальних вкладеннях;

3) норми розміщення інвестиційних ресурсів страхових компаній повинні враховувати пріоритети галузей економіки і певні регіони, які необхідно розвивати в конкретний період часу.

Для прикладу, директивами ЄС встановлені такі розміри обсягів інвестицій страхових резервів для страхових організацій країн-членів ЄС: вкладення у нерухомість – не більше 10% загального обсягу резервів з кожного об'єкту; вкладення в акції, що котируються, і гарантовані кредити – не більше 10% розміру резервів з кожного виду зазначених резервів; інвестиції у незабезпечені кредити – не більше 5% з кожного їх виду; в акції, що не котируються, – не більше 10% від сукупності вкладень; у готівку – не більше 3% загальної суми резервів [2, с. 620].

З українських правил розміщення страхових резервів випливає, що страхова компанія має право робити за рахунок тимчасово вільних коштів страхових резервів і капітальні, і фінансові інвестиції. Проте капітальні інвестиції обмежуються лише правом придбання нерухомого майна. Щодо фінансових інвестицій, то вони мають бути лише портфельними, а не прямими.

З метою забезпечення диверсифікованості активів страховиків обсяги технічних резервів повинні бути представлені такими категоріями дозволених активів: грошові кошти на поточному рахунку; банківські вклади (депозити); валютні вкладення згідно з валютою страхування; нерухоме майно; акції, облігації, іпотечні сертифікати; цінні папери, що емітуються державою; права вимоги до перестраховиків; інвестиції в економіку України за напрямками, визначеними Кабінетом Міністрів України; банківські метали; готівка у касі в обсягах лімітів залишків каси, встановлених НБУ [1, 4, 5, 7].

У 2004-2007 роках Держфінпослуг спробувала ввести обмеження на інвестування резервів в окремі категорії активів, прийнявши низку розпоряджень [4, 5, 7]. Дії регулятора були викликані практикою покриття страхових резервів неліквідними цінними паперами, що реалізовувало багато компаній. Якби виникла необхідність виконати зобов'язання перед клієнтами, то страховики не змогли б вчасно перевести неліквідні активи у готівку.

Розглянемо обмеження Держфінпослуг більш детально.

Для страховиків, які займаються видами страхування іншими, ніж страхування життя, величина окремих категорій активів, у тому числі утворених в іноземній валюті, приймається для представлення технічних резервів в обсягах, представлених у табл. 3.

Таблиця 3. Нормативи структурних співвідношень активів і страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя¹

№	Активи, представлені для покриття страхових резервів	Частка в резервах
1	Грошові кошти на поточних рахунках (за винятком розміщених на поточних рахунках грошових коштів резерву заявлених, але не виплачених збитків)	10%
2	Банківські вклади (депозити), валютні вкладення згідно з валютою страхування	70%
2	Банківські вклади (депозити), валютні вкладення згідно з валютою страхування в кожному банку	20%
3	Нерухоме майно	20%
3	Вкладення в один об'єкт нерухомого майна	10%
4	Акції та облигації	40%
4.1	Акції українських емітентів, що відповідно до законодавства пройшли процедуру лістингу на фондовій біржі, включені до біржового реєстру та перебувають в обігу на фондовій біржі	30%
4.1	Акції одного емітента	10%
4.2	Облігації українських емітентів, що відповідно до законодавства пройшли процедуру лістингу на фондовій біржі, включені до біржового реєстру та перебувають в обігу на фондовій біржі	30%
4.2	Облігації одного емітента	5%
4.3	Акції та облигації українських емітентів, обіг яких зупинено	7%
4.3	Акції та облигації одного емітента	2%
4.4	Акції, облигації іноземних емітентів та цінні папери іноземних держав	10%
5	Іпотечні сертифікати, визначені законодавством України	15%
5	Іпотечні сертифікати одного емітента	2%
6	Цінні папери, що емітуються державою	40%
7	Права вимоги до перестраховиків	50%
7	Права вимоги до перестраховика-резидента, у якого рейтинг фінансової надійності (стійкості) нижчий за один з таких: "B" (A.M. Best), "Ba" (Moody's Investors Service), "BB" (Standard & Poor's) або "BB" (Fitch Ratings)	20%
6	Права вимоги до перестраховика-нерезидента країни – члена Єдиного економічного простору, у якого рейтинг фінансової надійності (стійкості) нижчий за один з таких: "B" (A.M. Best), "Ba" (Moody's Investors Service), "BB" (Standard & Poor's) або "BB" (Fitch Ratings) або Права вимоги до перестраховика-нерезидента іншої країни, ніж країни – члена Єдиного економічного простору, у якого рейтинг фінансової надійності (стійкості) нижчий за один з таких: "B+" (A.M. Best), "Baa" (Moody's Investors Service), "BBB" (Standard & Poor's) або "BBB" (Fitch Ratings)	10%
7	Інвестиції в економіку України за напрямом, визначеними Кабінетом Міністрів України	20%
7	Окремий об'єкт інвестування (за винятком інвестування в розвиток ринку іпотечного кредитування шляхом придбання цінних паперів, емітованих Державною іпотечною установою)	5%
8	Банківські метали – на поточних та вкладних(депозитних) рахунках у банківських металах	10%

¹ Примітка. Складено відповідно до [4]

Зазначені норми одраз ж стали каменем спотикання у відносинах страховиків і Держфінпослуг. Наприкінці 2005 року СК "Київське страхове суспільство" ініціювала судовий позов з метою скасування згаданих нормативів. Три-валій розгляд закінчився тим, що Апеляційний суд м. Києва своїм рішенням від 9 жовтня 2007 року, по суті, задовольнив вимоги страховиків, що займаються видами страхування, іншими, ніж страхування життя.

Держфінпослуг на підставі Розпорядження Держфінпослуг № 8316 від 30.11.07 р. [5] була змушена скасувати обмеження на розміщення страхових резервів, які ввелись протягом 2004–2007 років.

Єдина норма, що залишилась: якщо кошти технічних резервів представлені правами вимоги до перестраховиків-нерезидентів з країн – членів Єдиного економічного простору і рейтинг фінансової надійності таких перестраховиків не нижчий за один з таких: "B" (A.M. Best, США), "Ba" (Moody's Investors Service, США), "BB" (Standard & Poor's, США), "BB" (Fitch Ratings, Великобританія), та (або) до перестраховиків-нерезидентів з інших країн, ніж країн – членів Єдиного економічного простору і рейтинг фінансової надійності таких перестраховиків не нижчий за один з таких: "B+" (A.M. Best, США), "Baa" (Moody's Investors Service, США), "BBB" (Standard & Poor's, США), "BBB" (Fitch Ratings, Великобританія), то не менше 50 відсотків коштів технічних резервів повинні бути розміщені на території України. В іншому разі кошти технічних резервів повинні бути розміщені на території України в розмірі не менше 90 відсотків загального розміру технічних резервів.

Як результат, у 2008 р. страхові компанії увійшли, маючи право інвестувати кошти страхових резервів на свій страх і ризик. Тепер компанії можуть купити акції будь-якої якості, мати всього одну гривню на поточному рахунку й дотримувати при цьому вимоги по покриттю резервів [6]. Розпорядженням № 8316 регулятор фактично склав із себе повноваження з контролю за наявністю і якістю страхових резервів. Втім, багато представників страхового ринку побоюються сформованої ситуації, вважаючи, що інвестування коштів у мало ліквідні активи може призвести до банкрутства страхових компаній.

Однак зазначимо, що за даними Держфінпослуг, за 2007 р. переваги страховиків щодо розміщення резервів помітно змінилися. Зокрема, збільшилися обсяги вкладень коштів у нерухомість — з 794,6 млн. грн. до 1,158 млрд. грн., у банківські депозити — з 5,454 млрд. грн. до 6,172 млрд. грн., а також інвестиції в економіку України — з 32 млн. грн. до 79,2 млн. грн. При цьому зменшився обсяг інвестицій у корпоративні цінні папери (акції та облигації) — з 8 млрд. грн. до 7,7 млрд. грн. [6]. Найбільші побоювання викликає збільшення обсягу інвестування в нерухомість, тому що в цьому випадку страхова компанія, розраховуючи на зростання її вартості, позбавляють себе можливості оперативного продати даний актив і розрахуватися за зобов'язаннями. У цілому ж структура активів, якими представлені страхові резерви, свідчить про те, що страховики обирають вкладати кошти у банківські депозити, цінні папери й права вимоги до перестраховальників.

Таблиця 4. Нормативи структурних співвідношень активів і страхових резервів із страхування життя¹

№	Активи, представлені для покриття страхових резервів	Частка в резервах
1	Грошові кошти на поточних рахунках – за винятком розміщених на поточних рахунках грошових коштів резерву належних виплат страхових сум	10%
2	Банківські вклади (депозити), валютні вкладення згідно з валютою страхування	50% (до 1 січня 2008 р. – 70%)
2*	Зобов'язання в одному банку	20%
3	Нерухоме майно	20% (до 1 січня 2009 р. – 30%)
3*	Вкладення в один об'єкт нерухомого майна	10% (з 1 січня 2009 р.)
4	Акції, облигації, іпотечні сертифікати	50%
4.1	Акції українських емітентів, що відповідно до законодавства пройшли процедуру лістингу на фондовій біржі, включені до біржового реєстру та перебувають в обігу на фондовій біржі	30%
4.1*	Акції одного емітента	5%
4.2.	Облігації українських емітентів, що відповідно до законодавства пройшли процедуру лістингу на фондовій біржі, включені до біржового реєстру та перебувають в обігу на фондовій біржі	40%
4.2.1	Облігації одного емітента, який здійснює свою діяльність не менше 5 років	10%
4.2.2	Облігації українських емітентів, які здійснюють свою діяльність менше 5 років	10%
4.2.2*	Облігації одного емітента	3%
4.3	Акції, облигації іноземних емітентів та цінні папери іноземних держав, рейтинг зовнішнього боргу яких та визначення рейтингових компаній здійснюється ДКЦПФР. Акції та облигації іноземних емітентів повинні перебувати в обігу на організованих фондових ринках та пройти лістинг на одній з таких фондових бірж, як: Нью-Йоркська фондова біржа, Лондонська фондова біржа, Токійська фондова біржа, Німецька біржа/Франкфуртська фондова біржа або у торговельно-інформаційній системі НАСДАК	20%
4.4	Облігації місцевих позик, що відповідно до законодавства пройшли процедуру лістингу на фондовій біржі, включені до біржового реєстру та перебувають в обігу на фондовій біржі	10%
4.5	Іпотечні сертифікати, визначені законодавством України	10%
5	Цінні папери, що емітуються державою	50%
6	Права вимоги до перестраховиків	40%
6*	Права вимоги до одного перестраховика-резидента	20% (з 1 січня 2007 р.)
6**	Права вимоги до перестраховиків-нерезидентів	25%
6***	Права вимоги до одного перестраховика-нерезидента	10% (з 1 січня 2007 р.)
7	Довгострокове фінансування (кредитування) житлового будівництва	10%
8	Інвестиції в економіку України за напрямками, визначеними Кабінетом Міністрів України	20%
8*	Окремий об'єкт інвестування (за виключенням інвестування в розвиток ринку іпотечного кредитування шляхом придбання цінних паперів, емітованих Державною іпотечною установою)	5%
9	Банківські метали – на поточних та вкладних(депозитних) рахунках у банківських металах	10%
10	Кредити страховальникам-громадянам	20%

¹Примітка. Складено відповідно до [7]

Введення нових нормативів Держфінпослуг може змусити "ризикових" страховиків істотно перерозподілити свої активи й позбутися від неліквідних цінних паперів у своїх портфелях. А це може виявитися скрутним для більшості учасників ринку. Наприкінці 2007 р. регулятор уже вимагав від страховиків, щоб вони позбулися від акцій, представлених в 3-м рівні лістингу фондових бірж. Тоді Ліга страхових організацій України заявила про необхідність введення перехідного періоду для виконання вимог Держфінпослуг, оскільки страховики були просто не в змозі в стислий термін позбутися від проблемних активів. При цьому Ліга визнала, що на той час близько 90% цінних паперів, у які страховики вклали свої кошти, ставилися саме до 3-го рівню лістингу, у який входять найменш ліквідні акції й облигації [6].

Що стосується страхування життя, то структура активів, які приймаються для представлення резервів із страхування життя, виглядає на сьогодні так, як наведено у табл. 4.

У разі здійснення страховиками страхування довічної пенсії у системі недержавного пенсійного забезпечення кошти резервів, сформованих за такими договорами, розміщуються відповідно до ст.49 Закону України "Про недержавне пенсійне забезпечення".

Права вимоги до перестраховиків-нерезидентів приймаються у розмірі разом не більше 25% загального розміру резервів, якщо рейтинг фінансової надійності (стійкості)

перестраховика-нерезидента країни-члена Єдиного економічного простору нижчий за один з таких, як "B" (A.M. Best, США), "Ba" (Moody's Investors Service, США), "BB" (Standard & Poors, США), "BB" (Fitch Ratings, Великобританія), або якщо рейтинг фінансової надійності (стійкості) перестраховика-нерезидента країни-члена Єдиного економічного простору нижчий за один з таких, як "B+" (A.M. Best, США), "Baa" (Moody's Investors Service, США), "BBB" (Standard & Poors, США), "BBB" (Fitch Ratings, Великобританія).

Не приймаються до структури активів права вимоги до перестраховиків-нерезидентів за ризиками, пов'язаними з дожиттям застрахованої особи до певного віку, події чи закінчення дії договору, крім ризиків, які пов'язані зі смертю застрахованої особи в будь-якому випадку та/або в разі стійкої непрацездатності (інвалідності) унаслідок хвороби застрахованої особи.

Активи, які приймаються для представлення страхових резервів, розміщених в одній юридичній особі, можуть складати разом не більше 35% загального розміру резервів, в тому числі: а) грошові кошти на поточному рахунку, банківські вклади (депозити), валютні вкладення, банківські метали – на рахунках, відкритих в юридичній особі; б) акції, облигації, іпотечні сертифікати – емітентом яких є юридична особа; в) довгострокове фінансування (кредитування) житлового будівництва; г) інвестиції в економіку України за напрямками, визначеними Кабінетом Міністрів України.

Щодо спрямування страхових резервів як інвестиційних ресурсів у конкретні галузі економіки, то ці галузі визначені Постановою Кабінету Міністрів України від 17.08.02 №1211 "Про затвердження Напрямів інвестування галузей економіки за рахунок коштів страхових резервів" [8]. Зокрема, це розроблення та впровадження високотехнологічного устаткування, іншої інноваційної продукції; ресурсо- та енергозберігаючі технології; розвиток інфраструктури туризму; добування корисних копалин; перероблення відходів гірничо-металургійного виробництва; будівництво житла; розвиток транспортної інфраструктури, у тому числі будівництво та реконструкція автомобільних доріг; розвиток сектору зв'язку та телекомунікацій.

Кредитний рейтинг банківської установи, в якій розміщені кошти страхових резервів, повинен відповідати інвестиційному рівню за національною шкалою, визначеною законодавством України. Щодо кредитного рейтингу цінних паперів, емітованих в Україні, в які розміщені кошти страхових резервів, то він повинен відповідати інвестиційному рівню за національною шкалою, визначеною законодавством України.

Зазначимо, що, в цілому, українські страховики стикаються з реальними труднощами вже на стадії вибору фінансових інструментів. Вони намагаються досягти інвестиційних цілей на якісному рівні прийняття рішень відносно найбільш ризикованих напрямів вкладень. При цьому більша частина коштів розміщується на банківських депозитах і поточних рахунках (39% на 01.01.08). Невеликі обсяги та низька ліквідність ринку корпоративних цінних паперів, обмеженість можливостей вкладення в державні цінні папери призводять до того, що страховики змушені використовувати "прості" інструменти, а саме: банківські депозити і поточні рахунки.

Зберігання коштів на депозиті в банку або у валюті могло бути в кращому випадку засобом збереження коштів і захисту від інфляції, але не засобом реального збільшення капіталу, яким могли би бути акції (хоча частка цих інструментів постійно збільшується, з 12% у 2000 р. до 37% у 2007 р.). Перевагою страхових компаній порівняно з іншими інвесторами є те, що вони мо-

жуть грати на ринку на довгостроковому тренді (більше року), тому вірогідність програву у декілька разів менша, ніж на короткому часовому інтервалі.

На нашу думку, для забезпечення ефективної інвестиційної діяльності кошти страхових резервів повинні розміщуватися з урахуванням не тільки безпечності, прибутковості, ліквідності, диверсифікованості, але і контролю за інвестиціями. Страховик повинен мати змогу здійснювати контроль за розміщеними резервами шляхом участі в радах директорів підприємств-емітентів, регулярно одержувати інформацію про прийняті управлінські рішення, поточний фінансовий стан тощо. Сьогодні ж у нього немає ні можливого вибору, ні способів впливу на ефективність своїх вкладень.

Принцип контролю над інвестиціями є особливо актуальним в умовах економіки, що розвивається, і відсутності "прозорого" ринку цінних паперів. Держава ставить за мету підтримку платоспроможності страховиків перед своїми клієнтами і зовсім не звертає увагу на права самих страхових компаній як інвесторів. Тому в більшості випадків вони поки що функціонують на ринку цінних паперів як емітенти, а не інституційні інвестори.

1. Закон України "Про страхування" (у редакції Закону від 04.10.01 №2745-14, зі змінами та доповненнями). 2. Пересада А.А., Коваленко Ю.М. Фінансові інвестиції: Підручник. – К.: КНЕУ, 2006. – 728 с. 3. Розпорядження Держфінпослуг "Про затвердження рекомендацій щодо аналізу діяльності страховиків" від 17.03.05 №3755. 4. Розпорядження Держфінпослуг "Про затвердження Правил формування, обліку та розміщення страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя" від 17.12.04 №3104 (із змінами, внесеними згідно з Розпорядженнями Держфінпослуг №5117 від 14.12.05, №7355 від 22.05.07, №7791 від 07.08.07). 5. Розпорядження Держфінпослуг "Про затвердження Змін до Правил формування, обліку та розміщення страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя" від 17.12.04 №3104 (із змінами, внесеними згідно з Розпорядженнями Держфінпослуг №8316 від 30.11.07). 6. www.oranta.ua 7. Розпорядження Держфінпослуг "Про затвердження Правил розміщення страхових резервів із страхування життя" від 26.11.04 №2875 (із змінами, внесеними згідно з Розпорядженнями Держфінпослуг №5470 від 07.03.06, №5770 від 16.05.06, №7354 від 22.05.07, №7790 від 07.08.08). 8. Постанова КМУ "Про затвердження Напрямів інвестування галузей економіки за рахунок коштів страхових резервів" від 17.08.02 №1211.

Надійшла до редколегії: 3.12.2008

А.В. Мікрюкова, канд. екон. наук, доц.

РОЗВИТОК ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Розглянуто проблему розвитку вітчизняного ринку страхових послуг в умовах глобалізації

The problem of domestic market development of insurance services is considered in the conditions of globalization

Поглиблення міжнародної інтеграції України після вступу до СОТ та розширення ЄС актуалізує проблему забезпечення інвестиційної привабливості ринку фінансових послуг, зокрема страхового ринку.

Проблему інтеграції українського страхового ринку до міжнародної фінансової системи вивчали такі вчені як М. Дворак, О. Гаманкова, Ю. Уманцев, Ф. Фурман та багато інших, що свідчить про актуальність цієї теми за сучасних умов євро інтеграції.

Метою даної роботи є аналіз сучасного стану, проблем та перспектив розвитку страхового ринку України в умовах глобалізації, виявлення можливих позитивних та негативних наслідків інтеграції вітчизняних страхових компаній до світової фінансової системи з огляду на специфіку економіки нашої держави.

На підставі зазначеної мети можна виділити наступні задачі:

- аналіз стану страхового ринку України за умов глобалізації;

- вивчення та оцінка можливих шляхів залучення іноземного капіталу вітчизняними страховиками;

- виявлення позитивних наслідків євроінтеграції страхового ринку України за умови забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних страховиків.

Страховий ринок України є досить закритим для іноземного капіталу, що пояснюється протекціоністською спрямованістю вітчизняного законодавства. Але сьогодні можна спостерігати деякі позитивні тенденції щодо залучення іноземних коштів. Відповідно до Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та Європейським Союзом, страховий ринок нашої країни став більш відкритим для іноземного капіталу. При цьому найбільш привабливим для іноземних страховиків фахівці вважають сектор страхування життя, який нині знаходиться у фазі зародження, але має великий потенціал розвитку.

За даними Держфінпослуг кількість діючих СК станом на кінець першого кварталу 2008 року становила 458 ком-